

Radno mesto nije mesto za proslave. Zato ih drug Bozonča nikad ne organizuje, niti na njima učestvuje. Bilo bi to svakako protivno bezbednosnim propisima.

Među kolegama je poštovan i omiljen.

Drug Bozonča je srednjeg stasa, ima ozbiljno lice pravilnih crta koje sa obe strane uokviruju moderni zulufi. Kosu ima tamniju, oči sive, ali opet ne baš jako. U mladosti je trenirao, no nikad u tome nije preterivao. Kao učenik i šegrt je postizao prosečne, pre bolje nego loše rezultate.

Jedini poseban znak raspoznavanja druga Bozonče (osim pomenutih zulufa) su malo povećane ruke i omanja glava u odnosu na ostatak tela. Drug Bozonča izgleda upravo kao idealna radna snaga sa prvomajskih plakata, sa oštro i četvrtasto krojenom bradom i jasnim očima, punim energije i radnog elana.

I njegova žena, drugarica Bozonča, izgleda kao idealna radna snaga sa istog plakata. Uzeli su se jer su se voleli. Vole se do dana današnjeg. Međutim, sa uzajamnom ljubavlju baš ne preteruju, ponašaju se skromno. Prvi put su se poljubili kad je njihovo prvo dete bilo već poodavno na svetu. Onda im se rodilo još dvoje dece. Stanuju u trosobnom stanu sa zajedničkim kupatilom u zgradi. Stan je mali, ali oni su u njemu srećni. Naravno, nisu navikli da tu svoju sreću pokazuju odviše upadljivo.

Omiljeno jelo druga Bozonče su šnicle sa krompirom i krastavcem. Posle dobrog i hranljivog ručka drug Bozonča voli da popije flašu piva ili dva deci belog vina. Naravno, samo kad ruča kod kuće; na poslu odlazi u fabričku menzu. Strpljivo stoji u nepreglednom redu ispred šaltera, nikog ne pretiče i ne svađa se. Sledovanje konzumira bez ostatka, ništa ne ostavlja na tanjiru. Svaki komad žile ili masnoće se u njegovom telu svari i učestvuje u regeneraciji njegove radne snage. Drug Bozonča ne preteruje sa jelom. Umesto kolača pre uzme jabuku ili drugo voće.

U slobodno vreme voli da pročita novine ili časopis, na primer *Svet*, *Socijalizam danas*, *Trudbenik*, *Bazar* a ponekad i *Mali Neven*. Nikad se neće pomiriti s time što više ne izlaze *Dečje novine*, nekad njegov omiljeni list. Knjige ne čita, nema on za to vremena. U živom sećanju mu je, međutim, ostalo nekoliko knjiga iz edicije *Lastavica* i publikacija *Naše dete* koje je jednom pročitao. Sada pak čitanje smatra dečjom igrarijom i gubljenjem vremena.

Drug Bozonča je redovan davalac krvi. Jednom je poklonio i koštanu srž.

Sadržaj njegovih želudačnih sokova je u okviru norme. Težak je sedamdeset pet kilograma, visina metar i sedamdeset pet. Sluzokoža mu je ružičasta, zubi besprekorni, stolica redovna.

Nakon posla drug Bozonča priušta sebi svakodnevni odmor. Slobodno vreme koristi za jačanje zdravlja, obrazovanje i za društveno koristan rad. Pravičan životni režim, aktivan odmor, ponekad sport ili planinarenje u svom najumerenijem obliku pomažu drugu Bozonču da jača zdravlje i svoju radnu snagu. Čvrsto zdravlje mu omogućava miran posao, bolje radne rezultate, bolje zadovoljavanje njegovih potreba i interesa.

Drug Bozonča pruža društvu svoju radnu snagu a društvo ga za to nagrađuje – brine o regeneraciji i reprodukciji njegove radne snage.

Život druga Bozonče, to je srećan, zadovoljan i radostan život i za njegovu ženu i njegovu decu – radnu snagu budućnosti.

Dušan Taragel

PREDSTAVA JE OBNAŽENI MAČ

– Pravo da vam kažem, ovde dugo niko nije bio.

Muškarac je zbunjeno stajao u vratima i gledao u pomrčinu.

– Ovdašnji nisu za ovu sobu zainteresovani, a stranci za nju valjda ne znaju. Ali zavredela bi pažnju, general je bio značajna ličnost, rođeni vojskovođa. Ali znate već kakvi su domaći, pamte pre ono loše. Ili su već i oni zaboravili. U stvari, to i nije spomen-soba, to sam je samo ja tako nazvao.

Ušao sam u prostoriju, a muškarac je nervozno počeo da zveckea ključevima.

– Sve je ovde vrlo jednostavno namešteno. Sto, stolica. Krevet. General je voleo jednostavnost. Povremeno ovamo dođem da počistim, ali predmete ne diram. Možda će general jednom da se vrati i biće mu drago da je sve onako kako je ostavio. Bio je pedant. Veliki pedant za izvršavanje naredbi.

Kroz otvorena vrata je ulazilo jasno belo svetlo, ali u sobi je bilo hladno. Stvari je pokrivalo mutni sloj prašine a malo okno iznad postelje bilo je prekriveno komadom poderane tkanine. Muškarac je dohvatio iz ugla metlu i napravio njome nekoliko pokreta. Onda se trgao; bio je u crnom odelu i kad sam ga omeo, upravo se spremao sa ženom i decom u crkvu.

– Šta je ovde pre bilo?

– Žena kaže: ostava za namirnice. Onda je ovde živio njen deda. On je podigao ovu kuću, sa svim nusprostorijama, šupom i štalom. Nakon njegove smrti sve su ispraznili, i onda je došao general. Tačnije, došli smo.

– Vi ste došli zajedno s njim?

Muškarac je možda primetio čuđenje u mome glasu ali nije pokazao zbunjenost, pre bi se reklo da se obradovao.

– Da. Bio sam vozač njegovih oklopnih kola. Znače, bila je noć i nismo imali pojma gde se nalazimo; invazija je brzo napredovala. General se plašio da ne pređemo granicu treće zemlje koja je bila neutralna i zbog toga je naredio da se zaustavi napredovanje. Sekund pre toga sam kroz periskop primetio neku tarabu, probili smo je i bili smo ovde. Bukvalno. Stali smo u bašti, iza kuće.

– Jeste li preduzeli neke posebne mere? U nekim gradovima, kažu...

– Ma ne, ni u kom slučaju. Meštani su se ujutro probudili, mi smo već bili zauzeli nekoliko važnih pozicija i to je bilo sve. Takva je bila naredba – po mogućstvu, ne dejstvovati. Posle mesec dana se politička situacija promenila. Deo ljudstva i tehnike je premešten a ostatak se morao razmestiti po kućama; nije se znalo šta će dalje biti. Tada se i general preselio ovamo pozadi, nije hteo bez potrebe da bude na očima. Naredbe su stizale u pometnji, veze su bile vrlo loše. Meštani su tvrd-

glavo čutali. To bi trebalo da znate; nisu se prema nama ponašali loše, ali su nas jednostavno ignorisali. Televiziju tada još niko nije imao, novine, ako bi neke i došle, nismo razumeli, bila je to čudna situacija.

– A zašto je general ostao? Mogao je ipak da se povuče u prvoj turi i da ovde ostavi svog zamenika.

– Ne znam. Poslednja naredba koja je stigla govorila je da moramo ostati u prostoru razmeštaja, utišati aktivnosti i čekati na dalje naredbe. General je čitave dane presedeo pored radio-stanice i pokušavao da dozna nešto više; bio sam mu desna ruka, donosio sam mu hranu, obezbeđivao vezu sa ostalom vojskom, ali nikad mi ništa nije odao. Samo je psovao i zapisivao u taj svoj dnevnik. Znae, da bi to pravilno shvatili, kad smo došli, general je bio poručnik. Generalsko unapređenje je došlo mnogo kasnije, preko radio-stanice, takva su bila vremena. Pozvao me je i pročitao dekret. Bio je zabeležen u dnevniku.

Muškarac je otvorio drveno sanduče na stolu i rukom je prešao po nekoj napravi skrivenoj unutra.

– To je taj odašiljač. Priključivali smo ga na akumulator oklopnih kola. A ovde je dnevnik. Ne znam zašto ga je ovde ostavio, ništa u njemu ne razumem; general nije znao lepo da piše. Kasnije je počeo da šalje razne poruke i proglose, čitave dane je samo sedeo i nešto mrmlijao u mikrofon. Nekako u to vreme sam se upoznao sa svojom ženom i preselio se kod nje, u prednji deo kuće, tako da nisam imao vremena da ga slušam. Povremeno sam ga posmatrao kroz prozorče. Znae već kako to ide. Živeo je sam, izgubio je kontakt s ljudstvom. Ponekad bi i izdao naredbu, ali ja sam imao druge brige, nego da oblećem ostatak vojske. Neki su pobjegli, jedan se obesio, a ostali, isto kao i ja, poženili se i stopili sa meštanima. Naučili smo jezik, radili... I tako to; pa znate već. Imam i neke slike, ali su napred u kući.

Ponudio sam ga cigaretom; muškarac je zalupio poklopac od sandučeta, zapalio smo. Jedno vreme smo čutali; dim se u hladnoj sobi slagao u posebnim slojevima i posle izvesnog vremena muškarac je dodao:

– Dugo smo tako živeli, ja napred, sa ženom i decom, a on tu, pozadi. Imao sam puno posla, nije bilo vremena da obraćam pažnju na to šta se dešava; samo ponekad noću bi me probudio kucanjem na prozor. Obukao bih se i izašao k njemu - general je sedeo za stolom i grozničavo pričao da moramo da odemo, da moramo da iskopamo oklopno vozilo, zakopano u bašti, da treba sazvati ostatak vojske i slično. Strastveno je grizao nokte; imao je ogromne žute zube i komade nokata pljućkao je pod sto, pogledajte samo koliko ih još tamo ima. Ja sam sedeo pored vrata i dremao. Žena mi je kasnije zabranila da odlazim k njemu; znate, njen prvi muž na smrt se propio, pa se plašila da ne pobjegnem i ne ostane sama.

Izašli smo iz sobe u dvorište, na svetlo dana, i bacili cigarete. Muškarac je zaključavao; jedno vreme se mučio sa bravom, a ja sam posmatrao krovove sela koji su se pomajjali u obližnjoj sumaglici.

– Uzmite ovo, – reče muškarac i gurnu mi u ruke crnu svesku. – Vidim da vas to ozbiljno interesuje. General je bio značajna ličnost, rođeni vojskovođa, i do dana današnjeg sam ponosan što sam upravljao njegovim oklopnim kolima. Možda će

vam uspeti da odgonetnete te žvrljotine. Onda dodite, ispričajte mi šta ste saznali, i zašto i gde je otišao. Ja sam ubeđen da će se sigurno vratiti. Slavno, uveren sam. Dan uoči svog odlaska poverio mi je da ga zastupam. Faktički, ja sam zamenik generala. Možda to stoji u tom dnevniku... Već idem, Marija!

Njegove poslednje reči bile su upućene ženi u crnom koja je stajala iza kapije s troje skoro odrasle dece. U ruci je držala crkvenu knjigu i na moj pozdrav nije odgovorila. Prošao sam kroz kapiju; beli masivni zidovi kuće zaslepljujuće su sijali, i samo je drveće pored puta pružalo malo hlada. Muškarac mi je neprimetno mahnuo, i ubrzo su svi nestali iza okuke, iza blešteće senke stabala i žbunja.

Rado Olos

LEOPOLDOV I NAZAD

Ušavši u voz počinjem sa metodičnom skepsom. Da li da napustim filozofiju i dam radije prednost sajensfikšnu? Jesam li se već odlučio ili se još uvek kolebam? Sumnjati se može i u vlastitu sumnju.

Pa i onako imam osećaj da sam toga nasmišljao za nekoliko godina unapred. Ovako li prija mentalna upala mišića! Ko šiša školu!

Možda bih radije snimao filmove. Ali kakve filmove? Recimo da to bude naučna fantastika. Treba poći od toga da se nema para. To bi, doduše, mogao biti sajensfikšn motiv, ali ostavimo to. Nema para, neće biti efekata, neće biti skupih kulisa. Ali i dalje je to sajensfikšn. Ponovo ćemo. Nema para, neće biti efekata, neće biti skupih kulisa. I još uvek je to sajensfikšn...

Ili da ipak na tom faksu izdržim?

Imam ideju! Film će se odigravati u robnoj kući *Tesko*, u onom *Tesku* kako ga znamo danas, samo što smo već u dalekoj budućnosti, a bratislavski *Tesko* je najveća starinarnica – šta ti ja znam – u Nemačkoj. I sve je sređeno, dovoljna nam je današnja roba, patiniraće se na videoeditoru. Da se ne komplikuje. Stvaraoca filmske fantastike ždere to što njegovi likovi raspoložu tehnikom o kojoj on može samo da sanja. Što neki lik uradi pritiskom na dugme, on mukotržno snima nedeljama.

Pa dobro. Šta dalje? Neko nešto kupi, plati – još ima para – i ode. Do đavola, prekratko je... Dođe više ljudi, postepeno kupuju, postepeno plaćaju... Malo je dosadno!